

Barnlitteratur i tidig läs- och skrivundervisning – resultat från pågående ULF-projekt

Målgrupp: Förskoleklassen och årskurs 1-4

Nyckelord: Språklärande potential, upplevelsebaserad tillsammansläsning

Namn/organisation: Petra Ljungqvist, Taylor-Anne Conyer, Carina Karlsson, Monica Ojala, Katarina Gustafsson, Råslättskolan

Regina Fredriksson Cornelia Engstrand, Mari Ylenfors, Amanda Junhammar, Oxhagsskolan
Catarina Schmidt, Höskolan för lärande & kommunikation

Projektet fokuserar barnlitteraturens språklärande potential i tidig läs- och skrivundervisning. Relevansen ringas in av de deltagande skolornas behov av stärka elevers språkutveckling och positiva läsupplevelser, men också av den senaste PIRL-mätningen som synliggör att svenska elevers läsförmåga generellt har försämrats sedan den senaste mätningen (Skolverket, 2023) samt att andraspråkselever generellt presterar på en lägre nivå vad gäller läsförmåga jämfört med elever som har svenska som sitt förstaspråk (Fälth et.al. 2023). I projektet prövas en sedan tidigare utvecklad litteraturdidaktisk modell (Schmidt, 2023; Schmidt & Hvit Lindstrand, 2022) där elever erbjuds att dialogiskt och gemensamma undervisningssammanhang möta det litterära innehållet (Langer, 2011) samtidigt som de ges möjlighet till aktivt språkanvändande (Cummins, 2001). Syftet är att bidra med didaktisk kunskap om på vilka sätt sådan läsning kan bidra till yngre elevers språk och engagemang för att läsa stärks. Projektet innebär forskning i samverkan där teori och praktik ömsesidigt påverkar varandra och där lärare och forskare samverkar i tre interventioner för att utveckla undervisningspraktiken (Carlgren, 2011). Upplägget baseras på en systematisk och kollaborativ forskningsdesign där dialog och reflektion utgör en grund för att pröva teorigrundad undervisning med utgångspunkt i bilderböcker/kapitelböcker (en bok per intervention). De iscensatta aktiviteterna analyseras utifrån meningsskapande möjligheter, i termer av de undervisningsresurser som används (multimodalt, materiellt, digitalt) samt den interaktion och kommunikation som möjliggörs för eleverna. Vidare analyseras huruvida elevernas flerspråkiga/kulturella resurser synliggörs och/eller stärks. Från detta pågående projekt bidrar vi med 3 presentationer under 1 h (3 x 20 minuter):

Det är inte min hatt – upplevelsebaserad gemensam läsning som bidrar till läsengagemang att språk stärks, i förskoleklassen och årskurs 1. Lärare från Oxhagsskolan och Råslättskolan

bidrar med didaktiska undervisningsexempel med utgångspunkt i en gemensamt utvecklad litteraturredaktisk modell och en bilderbok. (Petra, Regina, Monica, Cornelia, Katarina, Amanda)

Från Molnbullar via Sagan om det röda äpplet och En flod till Edward Tulanes fantastiska resa. Lärare från Råslättskolan bidrar med exempel på undervisningens progression från årskurs 1 till årskurs 3 med utgångspunkt i en gemensamt utvecklad litteraturredaktisk modell samt 3 bilderböcker och en kapitelbok. (Taylor-Anne och Carina)

Från praktik till teori och vice versa– didaktiska lärdomar. En forskare och en lärare drar didaktiska lärdomar från projektet. (Catarina och Petra)

De resultat som presenteras är preliminära, men förväntas belysa barnlitteraturens språklärande och meningsskapande potential där elever erövrar ord som sedan används i deras språk- och textskapande.

Referenser

Carlgren, I. (2011). Forskning, ja men i vilket syfte och om vad? Om avsaknaden och behovet av en 'klinisk' mellanrumsforskning. I S. Eklund (red.): *Lärare som praktiker och forskare. Om praxisnära forskningsmodeller*, s. 64-79. Stiftelsen SAF & Lärarförbundet.

Cummins, J. (2001). *Negotiating Identities. Education for Empowerment in a Diverse Society.* California Association for Bilingual Studies.

Fälth, L., Selenius, H. & Egerhag, H. (2023). A cross-sectional study on reading among young L1 and L2 students in Sweden. *European Journal of Special Needs Education*, ISSN 0885-6257, E-ISSN 1469-591X, Vol. 38, no 2, p. 233-244

Langer, J. (2011). *Envisioning Literature: Literary Understanding and Literature Instruction.* Teachers College Press.

Schmidt, C. (2023). *Kommunikativa klassrumspraktiker. Tidig läs- och skrivundervisning.* Studentlitteratur.

Schmidt, C. & Hvit-Lindstrand, S. (2022). Dialogisk högläsning i förskoleklassen och årskurs 1: "Jag tycker att molnbullen smakar delikat". *Forskul*, 1 (10), p. 78-99.

Skolverket (2023) Skolverket (2023). *PIRLS 2023.*
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/internationella-jamforande-studier-pa-utbildningsomradet/pirls-internationell-studie-om-lasformaga-hos-elever-i-arskurs-4>